

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. II. An ignorantia præcepti desinat esse invincibilis per habitualem, vel
virtualem notitiam præcepti?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

esse peccati; aliàs, quoties aliquis facit opus in re malum, invincibiliter ignorans illud esse in re malum; imò, per errorem existimans, esse bonum, non excusaretur à culpa formaliter imputabili, modò illi opus tale in esse operis sit voluntarium, esto nullam omnino cogitationem, vel notitiam habeat, esse prohibitum, aut aliquà ratione malum; quod tamen est certò falsum. Hinc collig. quamlibet ignorantiam legis in foro conscientiae excusare à culpa *formali* contra legem ignoratam *secundum rationem ignorati mali*, quam aliàs contraheret *scienter contraveniens* illi legi. Nam *formalis culpa* non stat sine libera transgressione legis; at libera transgressio legis petit eam fieri cum cognitione legis, quæ non habetur, ubi adest ejus ignorantia, qualiscunque ea sit; cum importet vel privationem cognitionis de oppositione actus cum lege, vel iudicium falsum; id, quod magis explicabitur *infra, & in seqq.*

670. Dices: ignorantia crassa, & supina non excusat, à censuris per Ordinariorum statuta latis; ergo nec à culpa; cum censura supponat culpam; ant. constat ex n. 667. ubi id habetur apertè. Deinde communis doctrina est, quòd ignorantia vincibilis, & culpabilis non excuset à culpa; ergo sustineri non potest ad eò *indefinitè*, quòd quælibet ignorantia excuset à culpa contra legem ignoratam. Sed si attendantur verba illius corollarii, hæc obiectio non urget. Nam id, quod affertur in object. ex c. *cognoscentes*, & c. *Ut animarum in n. cit.* procedit solùm *in foro externo*; quia talis præsumitur non ignorasse, saltem periculum culpæ. Qui enim agit contra legem cum ignorantia crassa, & supina, temerè se committit periculo agendi contra Ecclesiasticæ censuræ prohibitionem; ita Suarez *D. 4. de Censuris, S. 9. n. 19.* Hinc talis ignorantia est virtualis contemptus legis, ut ait Layman *loc. cit.* quamvis opponatur fraudi, ac malitiæ, quæ requirit scientiam, & propositum circumveniendi, saltem virtuale, ac implicitum, ut notat cit. Layman in c. 20. *de rescriptis, n. 2.* Et ideo, si *supinè* ignorans statutum, cujus transgressio annexam habet censuram, agit contra tale statutum, esto peccaverit contra legem, vi cujus tenebatur impendere diligentiam,

ut, antequam operaretur, inquireret, num sit, vel non sit aliqua lex, vel statutum prohibens illam operationem; non tamen peccavit contra statutum prohibens actum, v. g. *alienationem* sub censura; quia ponitur, quòd in eo nulla sit ejus notitia; sine quo talis operatio, v. g. *alienatio*, nequit esse libera transgressio statuti prohibentis *alienationem* sub censura. Non ergo tollit culpam, & peccatum *negligentia*; sed tantum culpam *malitia ignorate*.

Quod adducitur de ignorantia culpabili, à multis non bene usurpatur. Non enim semper actus materialiter malus habet *imputabiliter* malitiam oppositam virtuti, cujus finem intendit lex prohibens *talem actum*, v. g. *alienationem*; esto habeat malitiam oppositam virtuti, cujus finem intendit lex prohibens *negligentiam in inquirendo* super existentia legis prohibentis alienationem. Nam ignorantia dicitur *culpabilis* solùm ex eo, quòd quis scienter negligat habere notitiam aliquid rei, quando potest, & tenetur eam nosse. Ignorantiæ enim vincibilis culpa, seu malitia formalis consistit in negligentia comparandi scientiam ex præcepto debitam, cum hæc haberi potuisset; ita Vasquez *1. 2. D. 118. c. 3. ad. fin.* Certum autem videtur, quòd possit quis culpabiliter esse negligens in inquirendo, *num alienatio* v. g. quam exercere parat, *prohibita sit*; quin adsit ulla notitia legis prohibentis alienationem; ergo pariter certum videtur, posse peccari contra obligationem *inquirendi existentiam legis prohibentis*, quin peccetur contra obligationem *legis prohibentis alienationem*. Plura super hoc videri possunt *in seqq.*

671.

§. II.

An ignorantia præcepti desinat esse invincibilis per habitualem, vel virtua-
lem notitiam præcepti?

Sanchez *l. 1. in Decalog. c. 16. n. 9. in* *S* fine docet; ex hoc, quòd quis habeat habitualem scientiam, seu notitiam præcepti, etiam perfectissimam, non tolli invincibilem ignorantiam præcepti; quia præceptum, *solùm habitualiter cognitum*, impotens est ad influendum, seu dirigendam voluntatem; nam *habuisse perfectissimam*

672.

Etissimam scientiam præcepti *si modo non adsit*, perinde se habet ad voluntatis directionem, dum operatur, ac si nunquam fuisset. Similiter ad tollendam invincibilem ignorantiam legis, aut præcepti, nec sufficit *scientia virtualis præcepti*; quæ tunc adesse, secundum Doctores, dicitur, quando, licet ratio, cum actu non impletur præceptum, non consideraverit obligationem, aut malitiam objecti, potuit tamen morali potentiâ, vel debuit posse considerare; ita Sanchez *n. 21.* Joseph. Rosell. *de praxi deponendi conscientiam c. 6.* Cum enim virtualis scientia præcepti explicetur *per debitum sciendi*; hoc autem, licet in re foret, influere non possit, ubi est defectus actualis cognitionis illud experimentis, rectè fit, per illam invincibilem ignorantiam præcepti, non tolli, seu auferri; Sic P. Thomas Sanchez *cit. n. 28. circa medium n. 24. circa finem: & n. 21. per totum.*

673. Ex hoc sequitur, ad tollendam invincibilem ignorantiam legis, aut præcepti, necessariû esse, ut actualis aliqua cogitatio, moralem obligationem, vel malitiam, certò, probabiliter, aut dubitanter exprimens, eo tempore, quo debet præceptum implere, in mentem venerit. Si enim eâ non veniente tunc in mentem immemor juris, vel facti, præceptum quis transgrediatur, transgressio invincibilis erit, & naturalis, absque omni peccato, defectu libertatis; quia in tantum aliquid est liberum, in quantum actualiter præcognitum; sic P. Henricus Herdineck in *M. S. de Legibus*, Vir timoratus, & in moralibus eximie doctus; & sequitur ex doctrina P. Thomæ Sanchez supra *cit.* Hinc ignorantia præcepti, vel malitiæ in actu, tamdiu manet *invincibilis*, quamdiu nulla talis cogitatio in mentem venit; non autem secus, si is, cui talis cogitatio in mentem venit, voluntariè tunc negligat investigare veritatem, an actus, quem exercere vult, laboret morali vitiò, aut suppositus sit legi; eum hinc & nunc prohibenti. Ratio primæ partis est; quia nullâ tali cogitatione, operanti veniente in mentem, non est, unde ignorantia illa antecedens, & invincibilis, evadat culpabilis ex negligentia voluntaria inquirendi scientiam debitam; cum ponatur non adesse ulla cogitatio exprimens obligationem

inquirendi, vel existentiam præcepti, aut malitiæ in actu; ex quo in oppositum colligitur ratio secundæ partis. Et ita quoque sentire videtur Terillus *q. 63. Reg. mor. assert. 4.* dicens: hominem non peccare peccato *ratione sui formaliter imputabili*, si nulla actualis advertentia, nec specialis, nec confusa talis malitiæ præcesserit, aut saltem dubitatio, vel scrupulus; & quamvis *num. 60.* dicat, eum, qui de præfenti non cogitat, sed ex culpa præterita non retractata in hanc incogitantiam devenerit, peccare; negat tamen, *peccare novâ malitiâ, & imputabilitate*; sic ille prout citatur à P. Thoma Muniessâ in *Stimulo Conscientiæ, stimulat. 3. de Conscient. errante, §. 15. n. 135.*

Hanc Terilli sententiam laxitatis arguit Muniessâ *cit. §. 15. d. n. 148.* pro quorité intelligendo, sit casus, quem ponit ipse Muniessâ *cit. n. 135.* Titius negligit ex culpa mortali addiscere præcepta Decalogi, sciens obligationem addiscendi; & deinde ignoret, *mendacium*, aut *perjurium* pro bono proximi; vel duellum, & vindictam, à Deo prohiberi, imò errans existimet esse licita, & honesta; sicque ignorans mentiatur, pejeret, & ulciscatur sine actuali scrupulo. In isto casu Muniessâ videtur, sequi, ex Terilli sententia, ejusmodi mendacia, perjuria, duella, & vindictam, esse quidem peccata ex ignorantia culpabili; & talia denominari à causa sua peccaminosa (nempe culpabili negligentia præcedente) non retractatâ per pœnitentiam, quamvis sine actuali advertentia, & scrupulo prohibitionis fiant; non tamen habere *specialem imputabilitatem ad novam culpam (contradistinctam à culpa cause, in qua solum sit voluntaria) ratione cujus homini correspondeat nova pœna, distincta à pœna correspondente precedenti peccato negligentie addiscendi præcepta Decalogi*; id, quod Muniessâ reprobat, volens, *mendacium*, v. g. vel *perjurium* in tali casu non tantum habere malitiam *cause*, ex qua sequitur; sed etiam *malitiam mendacij propriam*, & oppositam veracitati, ut patet ex *cit. §. 15. n. 138.*

675. Rationes Muniessâ præcipuæ sunt sequentes. 1. in *n. 139.* quæ sic habet: cuncti Theologi supponunt cum S. Thom. 1. 2. *q. 76. & seq.* dari tria genera peccatorum,

rum, nempe ex ignorantia, infirmitate, seu passione, & malitia; sed ex dicta sententia sequitur, nullum dari peccatum ex ignorantia; probatur: si enim peccatum, sine ullo scrupulo secutum ex ignorantia, non habeat aliam malitiam, nisi malitiam causam (nimirum culpabilis negligentiam) ex qua sequitur, tota peccaminositas imputabilis sita est in peccato negligentiam precedentis ad ignorantiam; ergo non datur peccatum, seu malitia moralis, imputabilis, proveniens ex ignorantia; nam illa negligentia non est peccatum ex ignorantia; cum scienter, & antecedenter ad ignorantiam committatur.

676. Secunda ratio est in eod. §. 15. n. 140. Homo peccat imputabiliter contra legem toto tempore, quo exercet opus prohibitum, quin toto tempore advertat ad malitiam, & prohibitionem operis, quod facit, ut fatetur Terillus n. 33. *ibid. citatus*; ergo verè dici potest, & debet, hominem peccare toto tempore, quo liberè exercet opus oppositum legi, quam ignorat, quamvis in nullo instanti operis actu advertat ad malitiam, & prohibitionem; dummodo inadvertentia, error, sive ignorantia, quæ est causa operis, oriatur ex negligentia culpabili moraliter influente in opus, dum non retractatur per penitentiam.

677. Tertia est ejus ratio in n. 141. si verum est, neminem peccare, dum facit id, quod sine scrupulo, remorsuque conscientiam firmiter judicat esse honestum, excusarentur gravissima peccata obstinatissimorum hominum, imò & hæreticorum, qui eò suam culpam deveniunt, ut firmissimè judicent, sua opera esse honestissima, & suos errores esse veritates à Deo revelatas, & in eis pugnacissimè defendendis existimant, obsequium se præstare Deo.

678. Quarta demum in n. 142. si, ut homo peccet, debet actu advertere, se peccare, deberet advertere, se advertere; sed certum est, hanc reflexionem ad peccandum non requiri; imò & quin actu pungatur dubio, aut scrupulo peccati: ergo non requiritur ad peccatum actualis cogitatio præcepti, sed sufficit præcedens negligentia, quæ culpabiliter prætermisit aliquid eorum, quæ debuit, ut sciret veritatem; ergo id, quod à nobis in superioribus di-

ctum n. 673. non subsistit. Sed ad hæc dicemus à n. 703. Hinc:

Antequam respondeamus ad prædicta, 679. not. 1. secundum aliquos duplicem esse ignorantiam vincibilem; unam crassam, quæ alio vocabulo etiam supina dicitur; aliam affectatam; hæc est ignorantia ex industria, & directè volita, ut, si quis studiosè vellet præcepta legis ignorare, quo quasi exlex liberius appetitui indulgeat, & vitiis vacet: illa est solum indirectè volita, quatenus homo ex negligentia, & desidia omittit, quod scire potest, ex qua negligentia, & desidia fit, quod ea ignoret. Rectius tamen datur media, quæ nec affectata sit, nec supina, & comparatur levissimæ juridicæ culpæ.

Not. autem. 2. hanc ignorantiam indirectè voluntariam dici culpabilem, quando ex tali negligentia ignorantur ea, quæ scire possumus, & tenemur; hinc si ex negligentia ignoremus ea, quorum sciendorum potentiam, at non obligationem habemus, illa ignorantia erit quidem vincibilis (quia vinci potuit, adhibitamque diligentiam obtineri scientia, per quam sublata fuisset) non tamen erit culpabilis; quia, ut supponitur, negligentia habendi scientiam eorum, quæ ignoramus, non est contra ullam obligationem ea sciendi, aut scientiam procurandi.

Not. 3. ut ignorantia sit, & rectè dicitur vincibilis, & simul culpabilis, tria requiri. 1. quod sit aliquo modo voluntaria, saltem indirectè, & in confuso. Nam sine hoc non stat ratio peccati. 2. quod homini fuerit possibilis diligentia sciendi, seu scientiam acquirendi, quæ ignorantia tolleretur; aliàs enim vinci nec posset, consequenter vincibilis non foret; nec culpabilis; quia in eo, quod mihi possibile non est, nulla culpa reperitur: 3. quod diligentia possibilis non fuerit adhibita sufficienter, pro exigentia rei, pensatâ qualitate tum ipsius, tum personarum; cum potuisset, & debuisset.

Ex defectu primæ conditionis fit; si, 682. nec circa rem ignoratam, nec circa obligationem sciendi est, aut fuit unquam cogitatio, dubium, vel scrupulus, ignorantiam non fore vincibilem, nec culpabilem, ut dictum est; idem dicendum venit ex defectu secundæ conditionis; nam licet

licet homini occurrat cogitatio de obligatione sciendi; si autem in ejus potestate non sit deligentia, per quam acquirat ignorantæ rei scientiam, & vincat ignorantiam, ei invincibilis est citra culpam. Ex defectu tertix conditionis similiter ignorantia carebit culpâ, si vinci non potuit, seu scientiam obtinere per diligentiam adhibitam secundum posse, & debere. Hæc distinctio proportionaliter accommodari potest ad *actuale inadvertentiam, incogitantiam, & inconsiderationem*. Nam & hæc, ut vincibilis, & culpabilis sit, ob easdem rationes, requirit prædictas tres conditiones.

683. Not. 4. ab ipsomet Muniessâ cit. 2. 16. n. 151. (ut malefacta ex ignorantia, vel errore prius culpabili, sint deinceps *nova peccata formaliter imputabilia ad novam pœnam, ultra pœnam correspondentem peccato omissionis, seu negligentix sciendi legem, vel præceptum*) requiri, quod *voluntaritas illius culpa* faciat homini *voluntaria saltem implicitè, aut virtualiter* mala opera in errore illo subsecuta; & hoc sub istis terminis videtur certum; ita ille.

684. Quærenti autem, unde dignosci possit, quod malitia peccati, ex errore, vel ignorantia subsecuti, *in ipsa culpabili omissione diligentix requisitæ* ad habendam scientiam eorum, quæ ignorantur, fiat *implicitè voluntaria*? respondet n. 152. quando per negligentiam voluntariè *affectatur* ignorantia eorum, quæ scire quis poterat, ac debebat; aut si non affectatur, saltem omittitur debita deligentia cum prævisione malorum exinde secutorum, prævidendò scilicet ea vel in specie, vel in genere. Primum ait haberi per ignorantiam *affectatam*; alterum per *crassam, & supinam*, de qua diximus à n. 679. *Virtualiter* autem malitiam peccati ex errore, vel ignorantia subsecuti, fieri voluntarium in ipsa culpabili omissione diligentix debitæ, quando culpa negligentix moraliter virtualiter influit in ea opera subsecuta.

685. Ut autem culpa negligentix dicatur moraliter influere in opera subsecuta, docet, non sufficere permanentiam habitualem illius præcedentis culpæ (sitam præcisè in non retractatione per pœnitentiam) sed requiri saltem *virtualem*, nimi-

rum *moraliter continuatam* in effectibus à præcedentis negligentix culpa descendentibus, ad eum modum, quo explicari solet in administratione Sacramentorum moralis permanentia intentionis virtualis physicè præteritæ, à differentia permanentix purè habitualis. Antequam respondeam ad hæc Muniessæ fundamenta, præmitto resolutionem sequentis quæstionis.

§. III.

Quo tempore actus, solum voluntarij in causa, imputentur ad culpam?

Supponendum, in quæstione apud Theologos versari, quo tempore ad culpam imputetur omissio, vel positio alicujus actus, in se, ac directè non intenti, sed voluntarij solum indirectè, seu in causa? an tunc, quando voluntariè ponitur causa, ex qua prævidetur secutura talis ommissio, vel positio actûs de se mala; an verò tunc, quando actu sequitur ea ommissio, vel positio actûs, etsi tunc non sit in potestate omittentis illam impedire; vel saltem nulla tunc cogitatio exprimat malitiam ejus.

Mihi semper probabilius visum est (prout etiam tradidi in *tract. Theol. de peccatis*) tunc solum imputari ad culpam ejusmodi omissionem, vel positionem de se malam, quando actu, voluntariè, ac liberè ponitur causa, ex qua prævidetur secutura; non autem, quando ipsa ommissio, vel positio actu fit extra statum libertatis præsentis. Ratio hujus est, quia nulla ommissio, vel positio actûs (ultra culpam malitix in causa, in qua unicè est libera) imputari potest ad culpam, secundum quod in se non habet libertatem) nec enim habere potest aliter malitiam, nisi secundum quod habet libertatem) at tunc, quando extra statum libertatis præsentis ponitur omisso, vel positio actûs, nullam in se habet libertatem, ut ponit casus; ergo tunc, quando extra statum libertatis præsentis ponitur, *in se* imputari non potest ad culpam; quia tamen habuit libertatem in alio, nimirum *in causa* liberè volita cum præscientia secuturi talis effectûs, tunc, quando causa liberè posita est, imputata fuit ad culpam; quia tunc, & non post, fuit libera. Et ita etiam docuit meus quondam in Theologia Viennæ Austriæ Professor, R. P. Jacobus Valentini in *tract.*